

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. junija 1902.

Politični oddelek.

Rastoči in padajoči narodi.

Zakon narave je, da se vse v stvarstvu na jedni strani vzdiga, na drugi pa pada; klije, raste, dozoreva, potem pa pada, da pognoji tla novim bitjem, katere čaka potem ista naloga in ista usoda. Vse to pa se ne vrši mirno, temveč v vednem boju. Drevo, čegar zrno je našlo že pognojeno zemljo, požene krepko korenine ter brezobzirno zatre vse slabše kali. Riba, ki ima od stvarstva močnejše organe, si vzdržuje življenje na račun slabjših sovrstnic.

Istotako je v naravi celih rodov in človeštva. Od pamtiveka so bila človeška plemena, ki so zavzemala zapovedujoče mesto, ki so zasenčevala, zadrževala in goltala slabše sovrstnike. Na to oblastno stališče pa niso bili pojedini narodi izbrani po Stvarnikovi odredbi, temveč so se povzpeli ravno po zakonu sile in moči nad slabše in pohlevne.

To je seveda veljalo v starih, primitivnih časih. Dandanes morajo vladajoči narodi imeti poleg navedenih lastnosti še dobro disciplino in organizacijo ter dalekosežno podjetnost. Mnogo jim pa pripomorejo do tega tudi srečne krajevne in časovne razmere.

Če bi živel dandanes rod Rimljanov, bilo bi pač dvomljivo, če bi pri sedanjih razmerah mogel vladati skoro po celi Evropi. Ko je potekla njegova doba, je izginila moč in slava Rimljanov, kakor se je rodila. Zapustili so le kulturno pognojeno torišče naslednikom. Jednako se je godilo Frankom, ki so za Rimljani zavladali v cerkvi in v državi. Za vladanje so zapustili uglajena tla Germanom.

Brezdvomno zapoveduje dandanes nemški narod še mnogo brezobzirnejše, kakor so to nekdanj delali Rimljani, ki so vsaj narodom pustili njihov jezik,

verske in ljudske običaje, ko so jim vzeli zemljo, ter jih proglasili za svoje sužnje. Dandanašnji Nemci pa teh ozirov ne poznajo. Francoske, danske in slovenske pokrajine, ki jih jedenkrat zasedejo, hočejo takoj tudi povse zjednačiti s svojo očetnjavo. Tukaj ni niti govora več o kaki duševni samostalnosti. Z najkru-tejšimi sredstvi jih silijo, da javno darujejo german-skemu maliku, da se slovesno odrečejo vsemu, kar bi jih spominjalo na njihove očete. In baš ta kruta brezobzirnost pospešuje naglo dozorevanje germanske moči. V svoji preveliki lakomnosti pa pozabljajo, da jim lahko od pohrustanih nenemških plemen ostane koščica v grlu, ki bo povzročila počasno pa mukotržno usahovanje germanskega plemena. Poznanski Poljaki so zato že sposobni, kakor kaže njihova vrešenska afera.

Krščanski svet, ki se zgraža nad krutostjo Nerona in Diokleciana, nad turškimi nasilstvi zoper balkanske raje, podcenjuje vsekakor krutosti, ki jih morajo prestajati nenemške narodnosti pod prusko in mažarsko vlado.

Mažari so namreč kaj hvaležni učenci Nemcev v Prusiji in v Avstriji. Kako malo poprašujejo Mažari svojo vest! Sicer bi se morali vendar sramovati svojih barbarskih činov napram Slovanom, ki so jim pripravili bivališča in ista pognojili za gospodarsko in kulturno razvijanje. Kot divjaki, razločujoči se le malo od neumne zverine, so prijezdili v sedanje ogrske pokrajine, poskakali s svojih konjičev ter se razširili povsod po nižavah in karpatskih planotah, kjerkoli je bila zemlja od Slovanov poprej kultivirana. Danes pa govore v svoji ošabnosti o mažarski zgodovini, o mažarski državi, narodnosti in kulturi, dasi ne morejo svojega aziatskega barbarstva drugače prikrivati, kakor le s plaščem slovanske minulosti.

Kakor vidimo, smo bili Slovani in smo deloma še oni narod, ki postilja in gnoji za tuje lakomnike. Nemci so že v prvotnem svojem razširjanju spoznali,

da so Slovani plodoviti in marljivi v pripravljanju neplodovitih pokrajin za splošno porabo kulture, da pa nimajo dovolj državnopolitične organizacije in narodne discipline, da bi se izkopali iz ozkosrčnih pokrajinskih razmer. Zato so dajali Slovanom s silo svoje kralje, vladarske rodbine, mesta itd. ter vse to ovili z germanskim plaščem.

Na Balkanu vidijo Nemci še dovolj pognojenih pokrajin, kjer bi se lahko še lepo napasel njihov grabežljivi orel, zato pa škilijo neprestano po Albaniji in Macedoniji, ter ostalih balkanskih pokrajinah.

Dom.

Vladika Strossmayer in slovenski pesnik S. Gregorčič.

Bolelo nas je, ko je bil utihnil mili „slovenski slavec“ in razvneti smo bili od svete jeze na vse one sove in čuke, ki so ga noč in dan zalezovali ter mu hoteli s svojim strupenim pikanjem umoriti velik dar božji, slovensko Vilo pevko. Slovenci so takrat mnogo grešili, da niso vsi, kakor jeden mož, stopili v boj za velikega svojega dobrotnika, pesnika S. Gregorčiča. Njegove pesmi so tolažba našemu trpečemu narodu, so mu zdravilo proti vsem ranam, so mu sladko upanje v boljšo bodočnost. Pesnik S. Gregorčič je tudi sam trpin, prestal je v svojem življenju vse, kar more doleteti zadnjega delavca. A bil je vedno bister in jasnega pogleda. Čutil je otožnost, bôl, gorjè — vse to je opeval v svojih divnih pesmih — ali tudi sredi najhujših udarcev mu je ostal pogled vedno bister in jasen. Zato prinašajo njegove pesmi — tako mile in otožne — vsakemu mir in tolažbo. Lahko rečemo, da je S. Gregorčič blagovestnik slovenskega vstajenja in slovenske boljše bodočnosti.

Sedaj je izdal tretji zvezek svojih poezij.

Nedopušča nam prostor, da bi danes podrobneje govorili o vsebini in veljavi njegovih novih umotvorov. A govorili bomo — saj bi sicer grešili, ako ne bi našim trpinom — slovenskim delavcem in kmetom — povedali, kako tesno je z njimi združen — S. Gregorčič od zibelke do groba, kakor blagovestnik miru, ljubezni in boljše bodočnosti.

Velikega našega pesnika pa slavijo tudi drugi naši velikani — v prvi vrsti veliki vladika hrvatski, prvi jugoslovanski sin, Josip Juraj Strossmayer.

V zahvalo, da je podaril slovenskemu narodu III. kitico svojih divnih pesmi pisal mu je slavni djakovački škof nastopno svojeručno pismo:

Dragi moj prijatelj in brat v Isusu!

Iz vsega srca hvala Vam na Vaših poezijah, koje ste mi poslali. One so vse klasične, zaslužujejo, da se prisposodablajo starim grškim in rimskim. One dirajo na srce in na narodno dušo, ter pospešujejo najbolj naše svrhe. Hvala še enkrat, ter se priporočam

Vaši uspomeni, Vaši sveti ljubezni, Vaši pobožni molitvi.

Prijatelj in brat v Isusu

27. maja 1902.

J. J. Strossmayer s. r.

Kaj bi še mi dostavili k tem besedam učenega in rodoljubnega jugoslovanskega vladike? Ne moremo si kaj, da ne udarimo na iste strune, kakor pesnik Stritar, ki je pisal pesniku S. Gregorčiču tako-le:

„Z velikim veseljem sem prejel Vašo knjižico, s še večjim veseljem sem jo bral. To so Gregorčičevi glasi, znani glasi in vendar novi! Pa kako prosto se gibljete! To je zrelost! „Posmrtnice“ so kar genialne! Toda, kaj bi hvalil, kar je nad hvalo! „Maior omni laude“. Bodite hvaležni stvarniku za lep dar, ki Vam ga je podelil; pa mi tudi“.

Da, hvaležni bodimo Stvarniku, ki nam je daroval takega pesnika!

Politični pregled.

Notranji položaj. — Poslanska zbornica je zadnji čas prebila več kritičnih dni. Položaj je bil že jako nevaren, a se je naposled vendar obrnil na bolje. Čehi so bili namreč sklenili, da na noben način ne dopuste razprave o novem davku na vožne listke. Posledica tega je bila, da je češki minister dr. Rezek demisijoniral. Ta demisija seveda ne bo sprejeta, kajti med tem se je ministrskemu predsedniku Körberju posrečilo, češke poslance pomiriti, tako da so isti vendar priustili razpravo o davku na vožne listke. Ta razprava se vrši sedaj in je mej drugimi govoril tudi dr. Ferjančič, ki se je jako toplo zavzel za avskultante. Vse kaže, da zbornica v tekočem zasedanju ne reši nobene druge predloge. Vsenemci so namreč podali vse polno nujnih predlogov in z njimi zabarikadirali dnevni red. To so storili zategadelj, da bi zbornica ne mogla dovoliti sodnega postopanja proti dr. Schalku, katerega toži Wolf. V kolikor poročajo listi, bo še ta teden konec zasedanja poslanske zbornice. Predno je prišla na razpravo predloga zastran davka na vožne listke, je imela zbornica velezanimivo razpravo o govoru, ki ga je izustil nemški cesar povodom slavnosti nemškega viteškega reda v Marienburgu. Češki poslanec Klofač je na ta skrajno izzivajoči, za vse slovanske narode žaljivi govor nemškega cesarja dal primeren oster odgovor. Seveda so oficijelni krogi protestirali ali to nima pomena z ozirom na dejstvo, da je govor nemškega cesarja vendar našel krepak odgovor.

Deželni zbori se skličejo najbrž že tekom prihodnjih dni in sicer na 21. dan meseca junija.

Bolgarska. — Bolgarski knez Ferdinand se mudi sedaj kot gost ruskega carja v Petrogradu. Na rakvi carja Aleksandra III je imel govor, v katerem je kar najodločneje poudarjal neomahljivo zvestobo Bolgarov do Rusije. Ta govor je v Rusiji obudil občno zadovoljstvo in se tolmači tako, da je z njim javno pripoznana popolna solidarnost Bolgarske z Rusijo. Ruski listi pravijo, da je sedaj prišel čas, misliti na to, da se Bolgarska povzdigne v samostojno kraljestvo in občno se sodi, da se to tudi res zgodi in sicer povodom 25letnice ustanovitve bolgarske države.

Francija. — Novo ministrstvo Combes se je predstavilo zbornici in razvilo republičanski, socialnoreformatoren in antiklerikalen program. Sodi, da novo ministrstvo ne bo imelo dolgega obstanka, ker ni jednotno.